

Szabadszemes jelenségek

Holdsarló-megfigyelések 1999 első felében

Észlelés ideje:	Típusa:	Sarló kora:	Észlelő/észlelés helye:
1999. 01. 19.	E	47 ^h 44 ^m	Keszthelyi Dániel (Budapest)
1999. 03. 19.	E	42 27	Zajáczy György (Panaji, India)
1999. 03. 19.	E	46 58	Rezsabek Nándor, Tornyai Krisztina (Harta)
1999. 04. 17.	E	36 40	Liziczai László (Gyomaendrőd)
1999. 04. 17.	E	36 58	Vida Tibor (Pécs)
1999. 04. 17.	E	37 09	Zajáczy György (Debrecen)
1999. 04. 17.	E	37 25	Keszthelyi Sándor, Keszthelyiné Sragner Márta
1999. 04. 17.	E	37 30	Horváth László István (Tamási)
1999. 04. 17.	E	37 33	Keszthelyi Dániel (Budapest)
1999. 04. 17.	E	37 36 + f	Ifj. Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)
1999. 04. 17.	E	37 40	Drávecz László (Nagykónyi)
1999. 04. 17.	E	37 44	Erdei József (Bogyiszló)
1999. 04. 17.	E	38 11	Rezsabek Nándor (Harta)
1999. 04. 17.	E	?	Csik Dániel (Budapest)
1999. 05. 16.	E	29 40	Liziczai László (Gyomaendrőd)
1999. 05. 16.	E	30 07	Gyenyizse Péter (Pécs)
1999. 05. 16.	E	30 18	Görgei Zoltán (Tamási)
1999. 05. 16.	E	30 21	Horváth László István (Tamási)
1999. 05. 16.	E	30 34	Rezsabek Nándor, Tornyai Krisztina (Budapest)
1999. 05. 16.	E	30 35	Gulyás Krisztián (Veresegyház)
1999. 05. 16.	E	30 40	Bálint Lajosné, Deák Róbert, Keszthelyi Bernadett (Gyöngyöstarján)
1999. 06. 15.	E	47 37	Horváth László István (Tamási)

Jelmagyarázat: E = esti észlelés, f = fotografikus észlelés

Az 1999. januártól júniusig tartó időszakban 19 észlelő 22 megfigyelést végzett. A legfiatalabb sarlót (29^h40^m) Liziczai László (Gyomaendrőd) látta. A megfigyeléseknek pontosan a fele az április 17-i, esti holdsarlóhoz kapcsolható. Az ország teljes területén uralkodó kiváló átlátszóságnak köszönhetően rengetegen látták a feltűnő sarlót. Sajnálatos módon a megfigyelőknek csak kis része ragadott tollat és küldte be a megfigyelését.

A rovatához beérkezett néhány, két naposnál „öregebb” holdsarló-megfigyelés is, így ismét fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy a sarló kategóriába csak az újhold előtti és utáni 48 órában végzett megfigyelés tartozik bele.

Az alábbiakban az aktuális időszak legszínesebb, legszemléletesebb leírásait és legjobb rajzait, fotóit közlünk.

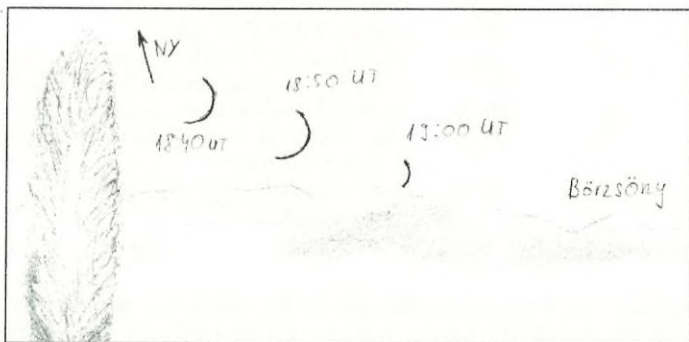
„Január 19-én, 15:30 UT-kor a Közvágóhíd környékéről pillantottam meg a 47 órás holdsarlót. 15°–20° magasan látszott DNy-i irányban, a vöröslő égen. Tiszta ég, hideg idő volt. A budai erőmű ontotta a füstöt, de szerencsére a sarló és a Vénusz felette helyezkedett el, így az észlelést nem zavarta. A jelenség feltűnő volt, de a sarló tompa fényű. Nem egészült ki teljes félkörre (150°–170°). A közepe fényesnek látszott, de a végei elvesztek.” (Keszthelyi Dániel, Budapest)

„Március 19-én 18 óra 45 perc helyi időkor (UT+5:30h) Panajiban (Goa) megláttam a holdsarlót a folyó felett. Napnyugta előtt egy perccel vettem észre a függőlegesen álló szarvacskát, kb. 22° magasan. Néhány perc múlva a Vénusz is előbukkant, majd 15 perc elteltével a Szaturnusz is látszott tőle 2°-ra. A három égitest hegyes háromszöget alkotott.” (Zajác György, India)

„Véletlenül vettem észre a házak fölött a fényes holdsarlót. Szépen virított. Sárgás színe volt, enyhe pirosas árnyalattal. Szakadás nélküli látszott. Az ív hossza 160°–170° lehetett. A hamuszürke fényt csak sejteni lehetett, nem látszott egyértelműen. Az észrevétel után 15 perccel eltűnt a közeledő felhők mögött.” (Erdei József, Bogyzsló, 1999.04.17.)

„1999. 04. 17-én 17:52 UT-kor sikerült megpillantanom a halvány sárga holdsarlót. Tőle kb. 20°-ra a Vénusz ragyogott. A kb. 12° magasan lévő sarlót 130°–135°-osnak becsültem. Hamuszürke fényt a megpillantáskor nem észleltem. Csak 18:20 UT-kor sejlett fel, a sarló színe pedig narancssárgás színűvé vált. A Hold 18:35 UT-kor a horizont fölött 4°–5° magasan lévő felhők mögé ereszkedett. Kora a megpillantáskor 37^h30^m volt.” (Horváth László István, Tamási)

„A megfigyelést az Alagút Ny-i oldalán végeztük. Az ég részben felhős volt, de szerencsére a Ny-i ég tisztább volt. 17:44 UT-kor kezdtük meg az észlelést, ekkor rögtön megpillantottuk a Vénuszt magasan a látóhatár fölött. 17:47-kor észrevettük a Holdat. A Vénusztól jóval lejjebb volt. A horizont felett 10 fok magasan jól látszott a fényes sarló 130 fokos ívdarabja, hamuszürke fény nem volt látható. 17:50 UT-kor befejeztük az észlelést.” (Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta, Pécs, 1999.04.17.)

**Az 1999. május 16-i holdsarló látványa 18:40–19:05 UT között
Veresegyházán (Gulyás Krisztián rajza)**

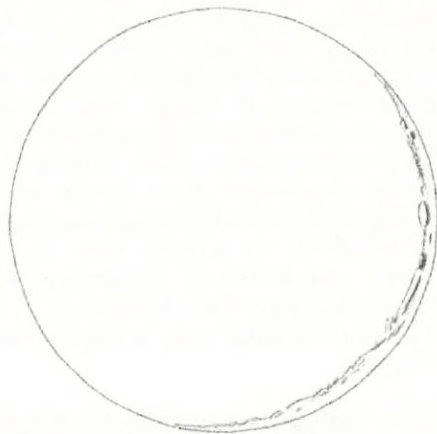
„Korai holdsarló megfigyelést szerettem volna végezni, de eleinte a felhők nem így akarták. Ám egy hirtelen kitisztulásakor 17:02 UT-kor megpillantottam a 36 óra 40 perc korú Hold 140°–150°-os sarlóját. A Napot már egy újabb sötét felhő takarta, de a Hold kb. 3–4 percig jól látszott szabad szemmel is, mert az ég a felhők között tiszta volt. Aztán újra felhő, újra Hold, és ez ismétlődött 18:26 UT-ig, amikor végleg eltakarta egy zárt felhő a szemem elől a sarlót.

Ahogy lement a Nap, a Hold hamuszürke fénye egyre jobban láthatóvá vált (már amikor látszott a Hold a felhők mögül). Kb. 18°–20°-ra a Hold felett elő-elővillant a fényes Vénusz is. Láthatóságának utolsó perceiben a holdsarló közepe sárgás, míg a szélei vöröses színűek voltak. Szép látvány volt.” (Liziczai László, Gyomaendrőd, 1999.04.17.)

„Teljesen véletlenül pillantottam meg a holdsarlót a házunk teraszáról. A Vénuszt akartam ugyanis 20x60-as monokulárommal megfigyelni, de amint kiléptem a teraszra, azonnal szemet szúrt a Börzsöny fölött 8°–10° magasan járó Hold, NyÉNy-i irányban. Szabad szemmel egy jól látható, kontrasztos, 140°-os ívdarab látszott az égen. A 20x60-assal 160°–170°-ig lehetett követni a sarlót. A vékonyka ívet 19:05-ig tudtam szabad szemmel követni, amikor is eltűnt a kb. 45 km-re lévő Börzsöny mögött.” (Gulyás Krisztián, Veresegyház, 1999. 05.16.)

„1999.05.16-án este 18:08 UT-kor álltam ki lakásunk erkélyére egy 20x60-as binokulárral felfegyverkezve, hogy elcsípjem a vékony holdsarlót. A Vénusz gyönyörűen tündökölt, egyből sikerült megtalálni a világos Ny-i égen. Sajnos lejjebb felhők húzódtak, de 18:20 UT-ra elmentek a sarló általam feltételezett helyéről. Binokulárral pásztázva az égboltot 18:22-kor pillantottam meg a Holdat, szabad szemmel pedig 18:23-kor sikerült elcsípnem a kb. 6° magasan tartózkodó, kiflinek sem nevezhető ívdarabot. Hamuszürke fényt nem észleltem. Pusztán szemmel a sarló 95–100°-nak, binokulárral pedig kb. 130° hosszúnak látszott. A Hold kora a szabadszemes megpillantás időpontjában 30 óra 18 perc volt. A nézelődést 18:55 UT-ig folytattam, és lerajzoltam a binokulárral látott sarlót is.” (Görgei Zoltán, Tamási)

„1999. 06. 15-én rövid keresgélés után 18:40 UT-kor sikerült megpillantani a halványsárga holdsarlót, 15°–16° magasan a horizont felett. Hamuszürke fényt nem lehetett látni, a még szinte nappali világosság miatt. 18:50 UT-tól a DNy-ről érkező felhőzet először csak pillanatokra, 18:56 UT-tól viszont már percekre eltakarta a sarlót, ami ezután már csak néha volt látható. Az észlelést végül 19:05 UT-ig tudtam folytatni, majd teljesen befelhősödött.” (Horváth László István, Tamási)

Görgei Zoltán látványos rajza a május 16-i holdsarlóról (20x60 B)

GYENIZSE PÉTER

Az aktuális, elkövetkező két hónap holdsarlóinak időpontját, korát, láthatósági viszonyait ábrázoló térképek kérhetők a rovatvezetőtől kisméretű, felbélyezett válaszboríték ellenében.

Felhívjuk az észlelők figyelmét, hogy a rohamosan erősödő napaktivitás egyre nagyobb eséllyel eredményez hazánkból is látható északi fényt! Típusairól és megfigyelésének mikéntjéről az AmatőrCsillagászok kézikönyve 38–40. oldalán olvashatunk.